כא: יום טוב פרק שני ביצה

[א][א]לכם ולא לכלבים דברי רבי יוסי הגלילי ר"ע אומר אפילו נפש בהמה במשמע אם כן מה תלמוד לומר לכם [ב]לכם ולא לעובדי כוכבים ומה ראית לרבות את הכלבים ולהוציא את העובדי כוכבים מרבה אני את הכלבים [ג]שמזונותן עליך ומוציא אני את העובדי כוכבים שאין מזונותן עליך: אמר ליה אביי לרב יוסף ולרבי יוסי הגלילי דאמר לכם ולא לכלבים הני סופלי לחיותא היכי שדינן להו ביום טוב אמר ליה הואיל וחזו להסקה תינח ביבישתא ברטיבתא מאי איכא למימר אמר ליה חזו להיסק גדול תינח בי"ט בשבת מאי איכא למימר מטלטלין להו אגב ריפתא כדשמואל [ד]דאמר שמואל [ב]עושה אדם כל צרכו בפת ופליגא דרבי יהושע בן לוי דאמר רבי יהושע בן לוי [ג][ה]מזמנין את הנכרי בשבת [ו]ואין מזמנין את הנכרי ביום טוב גזרה שמא ירבה בשבילו רב אחא בר יעקב אמר אפילו בשבת נמי לא משום שיורי כוסות אי הכי דידן נמי דידן חזו לתרנגולין דידהו נמי חזו לתרנגולין דידהו איסורי הנאה נינהו ולטלטלינהו אגב כסא מי לא אמר רבא [ד][ז]מטלטלין כנונא אגב קטמיה אע"ג דאיכא עליה שברי עצים התם לאו איסורי הנאה נינהו הכא איסורי הנאה נינהו: אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא ולהוי כגרף של רעי אמר ליה [ה][ח]וכי עושין גרף של רעי לכתחלה: [ט]אדבריה רבא למר שמואל ודרש מזמנין את הנכרי בשבת ואין מזמנין את הנכרי בי"ט גזרה שמא ירבה בשבילו: מרימר ומר זוטרא כי הוה מקלע להו נכרי בי"ט [י]אמרו ליה אי ניחא לך במאי דטריחא לן מוטב ואי לא טרחא יתירא אדעתא דידך לא טרחינן: **מתני'** [כ]ב"ש אומרים לא יחם אדם חמין לרגליו אלא אם כן ראויין לשתיה וב"ה [ל]מתירין [ו]עושה אדם מדורה ומתחמם כנגדה: **גמ'** איבעיא להו האי מדורה מאן קתני לה דברי הכל היא ושני להו לבית שמאי בין הנאת כל גופו להנאת אבר אחד או דלמא ב"ה קתני לה אבל ב"ש לא שני להו ת"ש ב"ש אומרים לא יעשה אדם מדורה ויתחמם כנגדה וב"ה מתירין: **מתני'** [ח]שלשה [ט]דברים רבן גמליאל מחמיר כדברי ב"ש אין טומנין את החמין [י]לכתחלה ביום טוב ואין זוקפין את המנורה ביום טוב ואין אופין פתין גריצין אלא רקיקין אמר רבן גמליאל מימיהן של בית אבא לא היו אופין פתין גריצין אלא רקיקין אמרו לו מה נעשה לבית אביך שהיו מחמירין על עצמן ומקילין לכל ישראל להיות אופין פתין גריצין וחררין: **גמ'** היכי דמי אי דאנח עירובי תבשילין מאי טעמא דב"ש ואי דלא אנח עירובי תבשילין מאי טעמא דב"ה אמר רב הונא לעולם אימא לך שלא הניח עירובי תבשילין וכדי חייו שרו ליה רבנן ורב הונא לטעמיה דאמר רב הונא [ע]מי שלא הניח עירובי תבשילין אופין לו פת (א) אחת ומבשלין לו קדרה אחת

ומדליקין

לכם ולא לכלבים דברי ר' יוסי הגלילי. אומר הר"ר שמואל מלייכר"א בשם אחיו הר"ר משה דהלכה כר' יוסי הגלילי ואף ע"ג דקיימא לן(ט) דהלכה כרבי עקיבא מחברו דהא אשכחנא סתמא דמשנה כותיה במס' חלה (פ"א מ"ח) בההיא דמייתי לעיל עיסת כלבים בזמן שהרועים אוכלין ממנה נאפית ביום טוב ודוקא בזמן שהרועים אוכלין ממנה הא לאו הכי לא והכי איתא (י)(בספרי) בהדיא אבל אין הרועים אוכלין ממנה אין אופין אותה בי"ט: **הני** סופלי לחיותא היכי שדינן. ואם תאמר מאי מספקא ליה דאמאי היה לו לאסור אי משום טרחא מהא לא משני מידי דמה בכך משום דחזיא להסקה והאיכא טרחא יתירא ואי בעי לאסרו משום [מוקצה דלית להו דמאכל לבהמה מוקצה הוא לא היא דאם כן תיקשי היאך אנו נותנין תבן לבהמה ועוד תנן(כ) מטלטלין שער של אפונים הואיל שהוא ראוי למאכל בהמה ועוד דאמרי(ל) בשר תפוח מטלטלים אותו מפני שהוא ראוי למאכל כלבים ויש לומר דהני גרעיני תמרה אינן ראויין לבהמה אלא על ידי תקון גדול(מ) לחתכן ומדרבנן הויא מלאכה ומ"מ ראויין כמו שהם על ידי הדחק והואיל ואינן ראויין להיות עיקר מאכל בהמה אלא על ידי תקון גדול היכי שדינן להו למאן דדריש לכם ולא לכלבים משום דהויא מלאכה ומשני דמותרין לטלטל ליתנם לחיות מפני דחזו להסקה:

עושה אדם כל צרכו בפת. ותימה דאמר בשבת (דף קמג.) דלא אמרו היתר ככר או תינוק אלא למת בלבד ויש לומר בדבר שיכול לעשות מבעוד יום אמר התם דלא אמר היתר אלא למת בלבד אבל הני סופלי לא היה יכול לעשותם מערב יו"ט:

כנונא אגב קטמיה אף על גב דאיכא עליה שברי עצים. וא"ת מאי מייתי מהכא דלמא שאני הכא שיש בו דבר המטלטל כגון קטמא שראוי לכסות בו צואה או רוק אבל בלא קטמא לא שרי משום דהוי בסיס לדבר האסור וא"כ הכא בכוס שיש בו דבר שאסור לטלטלו לא ויש לומר דה"נ מדמה שבכל אחד יש בו מדה לטיבותא ומדה לריעותא והכא הכוס שרי לטלטל ומה שיש בתוכו אסור וגבי כנונא יש בתוכו דבר המותר והכנונא עצמו אסור לטלטל דמלאכתו לאיסור וה"פ כי היכי דמטלטל כנונא אגב קטמא הכי הוה לן לטלטל השיורין עם הכוס ואין נראה דלפוס רהיטא משמע דהא דקאמר מטלטלין כנונא אגב קטמיה לאו מכח הקטמא אלא היינו לצורך גופו ולצורך מקומו ולא דמי לכוס ואם כן אף כי הוי מלאכתו לאיסור שרי לטלטל אלא נראה דטיבותא דכוס הוי משום דשיורי כוסות גריעי טפי וראוין להתבטל אגב הכוס כמו שברי עצים אגב קטמא ור"ת פי' דלא מקרי בסיס לדבר מועט שאינו נקבע כגון שברי עצים ושיורי כוסות ודאמרינן דכנונא קטמא היינו משום שמטלטל שברי עצים תוך הכנונא והיה לו לנערם אבל אי איכא קטמא לא היה יכול לנערם שלא יפול הקטמא וכ"ש שיורי כוסות אף על גב דליכא היתר עמהן מ"מ שרו לטלטל אגב כסא לפי שאי אפשר לנערם:

לא יחם אדם חמין אא"כ ראויין לשתיה. וא"ת מאיזה טעם שרו ב"ש ואפילו ראוין לשתיה הא לית להו מתוך(נ) וי"ל דמיירי כגון ששותה ומרבה לרחוץ רגליו והכי איתא בהדיא בירושלמי דלב"ש צריך לשתות מהן וב"ה מתירין ודוקא לרגליו אבל לכל גופו מודה לאסור דדבר השוה לכל נפש בעינן וזה אינו ראוי אלא לבני אדם מעונגין אבל ידיו ורגליו שוה לכל נפש:

ומדליקין

סני סופלי. גרעיני תמרין: **היכי שדינן להו.** כיון דלאדם לא חזו ומאכל לבהמה לא משתרי אקירי בטלטול: **עושה אדם כל צרכו בפת.** ומטלטל ע"י הפת ולא חיישינן לבזיון דאוכלין: **ופליגא דרבי יהושע בן לוי.** הא דרב הונא דלעיל(נ) דאמר אי כי יהבינן רפתא לינוקא כו': **שיורי כוסות.** של יין ששרה בהן פתו ומטלטלן השמש להצניע הכוס: **דידן נמי.** הא לא חזו דמאיסי: **כנונא.** כלי שמשימים בו הגחלים: **אגב קטמיה.** שהיינו צריכין לאפרו והוכן מעי"ט לכסות רוק או צואה: **ואע"ג דאיכא עליה שברי עצים.** דלא חזו מטלטל להו עם כנונא: **הכא איסורי הנאה נינהו.** ומוקצי טפי: **ולהוי כגרף של רעי.** שמותר לטלטלו ולפנותו לאשפה מחמת מיאוס כדאמרינן בפרק בתרא (דף לו:): **וכי עושין גרף של רעי לכתחילה.** נהי דכי איתיה קמן מסלקינן ליה אבל לאתויי קמן או למיזל אנן לגביה כי היכי דנמאס עלן ונסלקיה מי שרי: **מתני' לא יחם אדם חמין.** לרחוץ רגליו. אוכל נפש התיר הכתוב(ס) ולא להבעיר אור בשביל רחיצה: **מדורה.** היסק גדול: **גמ' הנאת כל גופו.** דמיא לאוכל נפש: **מתני' ג' דברים כו'.** מפ' טעמא בגמרא: **אין זוקפין.** משמע אם נפלה מנורה של מתכת אין זוקפין ומשיבין אותה: **פתין גריצין.** ככרות עבים משום טרחא: **חררין.** שאופים על הגחלים: **גמ'**

שערב

עין משפט נר מצוה

סט א מיי' פ"א מהל' יו"ט הל' יג טוש"ע א"ח סי' תקיב סעיף ג:
ע ב טוש"ע א"ח סי' קעא סעיף א:
עא ג מיי' פ"א מהל' יו"ט הל' יב [יג ופ"ו מהל' שבת הל' כא] טוש"ע א"ח סי' שכה סעיף א:
עב ד מיי' פ"א מהל' יו"ט הל' יג טוש"ע א"ח סי' תקיב סעי' א:
עג ה מיי' פכ"ו מהל' שבת הלכה יג טוש"ע א"ח סי' שי סעיף ח:
עד ו מיי' שם ופכ"ה הלכה כד טוש"ע א"ח סי' שח סעיף לו וסי' שלא סעי' ח:
עה ז מיי' פ"א מהל' יו"ט הל' טו טוש"ע א"ח סי' תקיא סעיף א:
עו ח מיי' שם הל' טז סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תקיא סעיף ג:
עז ט מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעיף א:
עח י טוש"ע א"ח סימן תקמ סעיף ב:

◆

רבינו חננאל

ואמרינן לר' יוסי הגלילי סופלי, פירוש גרעינין איך מטלטלין אותן ומשליכין אותן לפני בהמות ביו"ט, והלא אמר לכם ולא לכלבים. ופריק משום דאפילו רטיבתא חזיין להסקה גדולה, אבל בשבת לא מטלטלינן להו אלא אגב ריפתא, כשמואל דאמר עושה אדם כל צרכיו בפת. והא דאמר רב כל מידי דחזי ליה לישראל שרי ליה למיעבדיה לגוים, פליגא עליה הא דריב"ל, דאמר מזמנין גוי בשבת ואין מזמנין גוי ביו"ט גזירה שמא ירבה בשבילו, ופשוטה היא. רב אחא בר יעקב אמר אפילו בשבת אסור לזמוני לגוי, משום שיורי כוסות, גזירה שמא ישתה וישייר מן היין בכוס ונעשה יין נסך, והוא מאיסורי הנאה ואסור לטלטלו בשבת. וא"ת ליהוי כגרף של רעי, קי"ל אסור לעשות גרף של רעי לכתחילה בשבת. ולא דמי נמי לכנונא דמטלטל אגב קיטמיה, ואע"ג דאיכא עליה שברי עצים, דכנונא לאו איסורי הנאה היא. מרימר ומר זוטרא כי הוו מיקלעי להו גוי ביו"ט, הוו אמרין ליה, אי ניחא לך במאי דטריח לן מוטב, ואי לא טרחא יתירא אדעתא דידך לא טרחינן. וקיימא לן כוותייהו דבתראי נינהו וקיימי כריב"ל. ונדחת שמועה דרב. [מתני'] ב"ה מתירין להחם חמין לרגלין, אע"פ שאינן ראויין לשתיה. וכן אם צריך להתחמם, עושה מדורה ביו"ט ומתחמם כנגדה, ובית שמאי אוסרין. מתני' שלשה דברים ר"ג מחמיר כדברי ב"ש. אין טומנין את החמין מיום טוב לשבת. פירשה אביי הא דתנן [דאין טומנין את החמין] כדברי ב"ש אליבא דחנניה היא, דתני בית שמאי אומרים אין אופין אא"כ עירב בפת, ואין מבשלין אא"כ עירב בתבשיל, ואין טומנין חמין אא"כ היו חמין טמונין מערב יו"ט, וכגון שעירב לאפייה ולבישול ולא היו לו חמין טמונין, היה ר"ג אוסר להטמין כב"ש וכדתני חנניה משמו.

מסורת הש"ס

א) לעיל כ: מגילה ז:, ב) [לעיל כ: וש"נ], ג) [ברכות נ:] שבת נ: קמג., ד) שבת מז. ע"ש, ה) לקמן לו: [שבת קמג.], ו) [עי' פרש"י לקמן כט. ד"ה אדבריה], ז) שבת לט:, ח) עדיות פ"ג מ"י ע"ש, ט) [עי' תוס' ע"ז כח: ד"ה מיתן], י) [במשנה שבמשניות ליתא ע"ש], כ) [ע"א], ל) [שמות יב], מ) [עירובין מו:], נ) [נ"ל בסיפא], ס) [שבת קמג.], ע) [שם קכח: ע"ש ובתוספות ד"ה בשר תפוח וכו' וקל"ע], פ) לחתכן ולרכבן דהוי מלאכה. מהרי"ט, צ) [לעיל יב.].

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אופין לו פת אחת וטומנין לו קדרה:

◆

גליון הש"ס

גמ' שמזונותן עליך. עיין שבת דף יט ע"א תוס' ד"ה טומנין: שם מזמנין את הנכרי. עיין כר"ן פ"ק דשבת בדף הספר ו' ע"ב:

◆

מוסף רש"י

עושה אדם כל צרכו בפת. כגון משמש בין לפרר לאוהו ולמחמת כתבשיל רותח (שבת נ:) משתמש בו ואין כאן משום בזיון ומחמהו כתבשיל (שם קמג.). **מטלטלין כנונא.** כלי נחושת שמצילין בו האור לפני שרים להתחמם. **אגב קטמיה.** שהיו צריכין לאפרו לכסות רוק או צואה, וא"ת מה צד איסור יש כאן, היינו רבותא דאע"ג דאיכא עליה שברי עצים (שבת מז.). **וכי עושין גרף של רעי לכתחילה.** וכי מותר לגרום שיהא הדבר מאוס לו כדי שיוציאהו (לקמן לו:). **אדבריה.** הנהיגו ומטייל עמו כתבואות שעיר (לקמן כח:). **אלא אם כן ראויין לשתיה.** דחמים להו לשתייה ואי בעי רוחץ בהן פניו (שבת לט:).